

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายบุญส่ง กุลบุปผา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นที่หนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตามกฎหมายส่งเรื่องการตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ถูกร้องรายนี้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้ถูกร้องได้อีก หรือไม่

ประเด็นที่สอง สมาชิกภาพของ นายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องและเอกสารประกอบแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย หมายเลขสมาชิก ปี.เค. (BK) ๑๐๓๑๒๑๑๗๓๔๐ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ต่อมาถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาในฐานความผิดร่วมกันก่อการร้าย ร่วมกันทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา มั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปใช้กำลังประทุษร้ายฯ ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองโดยผู้กระทำความผิดคนหนึ่งมีอาวุธ ร่วมกันชุมนุมหรือมั่วสุมฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามคดีหมายเลขดำที่ อ. ๒๕๔๒/๒๕๕๓ ของศาลอาญา แต่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ต้องถูกจับกุมคุมขังในระหว่างสมัยประชุม โดยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณา แต่ภายหลังเมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ กำหนดให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร และให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันอาทิตย์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนสัญญาประกันและได้ควบคุมตัวผู้ถูกร้องไว้ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ได้ประกาศกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคเพื่อไทยได้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๑๒๕ คน โดยมีผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครในลำดับที่ ๘

ก่อนมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ยื่นขอประกันตัวต่อศาลเพื่อออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ถูกร้องจึงมิได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งและผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ต่อผู้อำนวยการเขตวังทองหลางโดยให้เหตุผลว่าผู้ถูกร้องถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดีของศาลอยู่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและได้ขอประกันตัวต่อศาลเพื่อออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งและขอประกันตัวหลายครั้ง แต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวพร้อมกับแนบหลักฐานประกอบการแจ้งคือ หนังสือรับรองการคุมขังของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร สำเนาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวจำนวน ๒ ฉบับ คือ ฉบับลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ และฉบับลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ และผู้อำนวยการเขตวังทองหลางได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุผลอันจำเป็นเพียงพอ ตามหนังสือแจ้งผลการพิจารณาคดีการแจ้งเหตุ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ภายหลังเมื่อปรากฏผลการเลือกตั้งแล้ว ได้มีผู้ร้องคัดค้านการรับรองผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้ว มีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้ประกาศผลการเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย ในคราวประชุมครั้งที่ ๘๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ และมีมติเพิ่มเติมในคราวเดียวกันด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาด้วยว่า กรณีของผู้ถูกร้องมีเหตุจะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๙๑ หรือไม่ และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ (ครั้งที่ ๕) ประกาศให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องถูกควบคุมตัวที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ตลอดมา จนกระทั่งผู้ถูกร้องได้รับการปล่อยตัวในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔

ปัญหาต้องวินิจฉัยในประเด็นแรกมีว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตามกฎหมายที่จะพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง

และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความเรื่องคุณสมบัติของผู้ถูกร้องได้อีก หรือไม่ เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องในการสมัครและได้มีการประกาศรับรองคุณสมบัติครบถ้วนแล้ว จนถึงปัจจุบันมิได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด อีกทั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ ได้บัญญัติกำหนดอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ว่า “ก่อนวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่าผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อผู้ใดขาดคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้ง หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยเร็ว และให้นำความในมาตรา ๔๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” และมาตรา ๔๐ วรรคท้าย ได้บัญญัติว่า “เมื่อถึงวันเลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่าไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง หรือมีการยื่นคำร้องแล้วแต่ศาลฎีกายังไม่มีความวินิจฉัย ให้การพิจารณาเป็นอันยุติ และให้ดำเนินการเลือกตั้งไปตามประกาศการรับสมัครที่มีผลอยู่ในวันเลือกตั้ง” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรับรองคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อไปแล้ว ตามมาตรา ๔๓ จนกระทั่งเมื่อมีการเลือกตั้ง และได้ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว โดยไม่มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กฎหมายไม่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะกลับมาตรวจสอบคุณสมบัติความเป็นผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีก เห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ ประกอบมาตรา ๔๐ เป็นขั้นตอนในการตรวจสอบคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง แต่ตามคำร้องที่ผู้ร้องส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อขอให้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เป็นการขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นอำนาจวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นการดำเนินการที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๙๑ วรรคสาม ให้อำนาจกระทำได้ ดังนั้น แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้ดำเนินการดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ไปแล้วก็ตาม หากภายหลังคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่ง มีเหตุสิ้นสุดลงในกรณีใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจที่จะส่งเรื่องนั้นไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

เพื่อวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ ที่ได้แย้งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจตรวจสอบการสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีกนั้น ย่อมฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต้องวินิจฉัยในประเด็นต่อมามีว่า สมาชิกภาพของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ยุติว่า ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เป็นวันเลือกตั้งทั่วไป ผู้ถูกร้องได้ถูกควบคุมตัวตามหมายของศาลในคดีอาญา กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๐๐ (๓) กล่าวคือ มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการห้ามบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙ ประกอบมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง เมื่อลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นแก่ผู้ถูกร้องในขณะที่ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยอยู่ ย่อมมีผลทำให้ความเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เมื่อผู้ถูกร้องขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยตั้งแต่วันดังกล่าว เป็นต้นมาและไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยใหม่แต่อย่างใด จึงมีผลให้ผู้ถูกร้องไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๑ (๓) กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องสังกัดพรรคการเมืองแล้ว เห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจึงมีผลสิ้นสุดจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปด้วย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) การที่ผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือแจ้งเหตุต่อผู้อำนวยการเขตวังทองหลางว่าไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เนื่องจากศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้น เห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด การแจ้งเหตุขัดข้องของผู้ถูกร้องจึงไม่มีผลให้เกิดสิทธิตามกฎหมายเช่นกัน

อนึ่ง แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ กำหนดการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ตาม (๑) ถึง (๑๑) เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม

แต่มิได้หมายถึงจะนำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาใช้ประกอบการพิจารณามีได้ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรา ๙๓ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ย่อมแสดงว่ารายละเอียดและหลักเกณฑ์ใด ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญย่อมนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้โดยไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เห็นว่า สมาชิกภาพของนายจตุพร พรหมพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) และให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยนี้เป็นต้นไป

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ